

Овчаренко Анастасія

студентка

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

Артюх Оксана

професор кафедри бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, Україна

Anastasiia Ovcharenko

Student of the educational institution

Odesa National University of Economics

Odesa, Ukraine

Oksana Artyukh

Professor of the Department of Accounting, Analysis and Audit

Odesa National University of Economics

Odesa, Ukraine

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF FINANCIAL CONTROL

Розвиток фінансового контролю – це складний історичний процес, який відображає важливі зміни в суспільстві, економіці та політиці. Фінансовий контроль відіграє ключову роль у забезпеченні стабільності економіки, дотриманні фінансової дисципліни та запобіганні фінансовим кризам. У цьому тексті ми розглянемо основні етапи історії розвитку фінансового контролю на протязі різних епох.

В історії безгрошового суспільства обмін товарів відбувався шляхом системи «товарна-товар». Однак, цей метод був неефективним та невідзначеним фінансовим контролем.

Поява грошей в різних формах, таких як монети та банкноти, сприяла розвитку торгівлі та створенню систем обліку фінансів. Перші монети з'явилися близько 7 століття до н.е. у Лідії (територія нинішньої Туреччини). Ця поява грошей спонукала до необхідності встановлення контролю за їх виробництвом, обігом та використанням.

У середньовіччі розвивалася банківська система, що сприяла збільшенню фінансових операцій. Банки почали здійснювати облік грошових коштів клієнтів, що вимагало впровадження контрольних механізмів.

З розвитком географічних відкриттів і збільшенням морської торгівлі з'явилися нові потреби в фінансовому контролі. Комерційні компанії та держави розробляли системи контролю за фінансами, що дозволяло забезпечити фінансування подорожей та торгових експедицій.

Індустріальна революція призвела до ширшого застосування грошей та збільшення кількості фінансових операцій. Розширення банківської системи вимагало вдосконалення методів фінансового контролю.

У сучасних державах виникла потреба в державному фінансовому контролі. Публічні фінанси, бюджетування та оподаткування стали основними сферами контролю з боку держави.

У XX столітті з розвитком комп'ютерної техніки та програмного забезпечення з'явилися нові методи фінансового обліку та контролю, що спростили процеси фінансового управління як на рівні держави, так і у приватному секторі.

Сьогодні фінансовий контроль включає в себе широкий спектр інструментів, таких як бюджетування, аудит, податковий контроль, внутрішній аудит, аналіз фінансової звітності, а також використання спеціалізованого програмного забезпечення для автоматизації фінансових процесів та забезпечення точності та надійності обліку фінансових операцій.

У середньовіччі, яка тривала приблизно з 5-го до 15-го століття, фінансовий контроль розвивався відповідно до соціальних, економічних та культурних контекстів того часу. Хоча

поняття сучасного фінансового контролю було відсутнє, існували різні механізми та системи для управління грошима, обміном товарами та іншими фінансовими аспектами життя середньовічного суспільства.

У багатьох країнах середньовіччя феодална система була основним устроєм, де земельні власники, відомі як феодали, надавали землі селянам у обмін на їхню працю або військовий обов'язок. Ця система вимагала контролю за обігом продуктів, а також наданням та отриманням податків у природній або грошовій формі.

У міських областях торгівля стала важливою частиною економіки. Розширення міських ринків призводило до виникнення систем обліку товарів та грошей, які забезпечували контроль за обігом товарів і послуг.

Із поширенням торгівлі та зростанням бізнесу виникла потреба в банківських послугах. Перші банки та грошові установи з'явилися в середині середньовіччя, що сприяло розвитку банківських операцій та методів контролю за грошовими потоками.

У середньовічних містах і ремісничих гільдіях були різні стандарти якості та ціни для товарів та послуг. Це допомагало у забезпеченні якості продукції та контролювало ціни на ринках.

Держави середньовіччя, такі як Франція та Англія, спробували установити державний контроль за торгівлею та податками. Це включало в себе введення податків, регулювання виробництва та контроль за торговими маршрутами.

Середньовічні країни, такі як Італія та Ганзейський союз, здійснювали обмін з іншими країнами через морські та сухопутні торговельні шляхи. Це призводило до необхідності контролю за товарами та грошима, які обмінювалися між країнами.

Усі ці аспекти допомагали сформувати основи для подальшого розвитку фінансового контролю в більш сучасні часи. Важливо враховувати, що концепції фінансового контролю у середньовіччі відрізнялися від того, як ми їх розуміємо сьогодні, але вони вже створювали фундамент для подальшого розвитку фінансового управління та контролю.

У період індустріалізації, який припадає на 18-19 століття, відбулися значущі зміни в економіці та виробництві, що призвели до виникнення нових потреб у фінансовому контролі. Індустріалізація відзначалася переходом від ручної роботи до масового виробництва за допомогою машин, що призвело до зростання обсягів виробництва, збільшення чисельності працівників і появи нових видів промисловості. Ось які аспекти фінансового контролю стали актуальними в цей період:

Із розвитком індустріалізації зростає потреба у великих сумах капіталу для будівництва фабрик, закупівлі обладнання та оплати працівників. Це призвело до створення банківської системи, яка забезпечувала кредити та управління фінансовими ресурсами.

Зі зростанням обсягів виробництва і торгівлі зростає складність обліку фінансів компаній. Важливо було відстежувати витрати на сировину, оплату праці, виробничі витрати і прибутки. Виникла потреба в розвитку бухгалтерських методів та стандартів обліку.

Для забезпечення бюджету держави додатковими коштами уряди впроваджували нові податки та мита. Контроль за сплатою податків та ведення обліку податкових зобов'язань стали важливою частиною фінансового контролю.

Уряди стали активно втручатися в господарську діяльність, встановлюючи правила та стандарти для підприємств. Вони здійснювали фінансовий нагляд за фінансовою звітністю компаній та контролювали їхню діяльність для запобігання шахрайствам та неправомірним діям.

Індустріалізація призвела до зростання кількості підприємств, які потребують залучення капіталу. Це призвело до розвитку фондових ринків, де компанії могли залучати кошти через емісію акцій та облігацій. Фінансовий контроль на цих ринках включав у себе регулювання, нагляд та контроль за діяльністю бірж та учасників ринку.

Із розвитком промисловості зростає потреба у захисті від ризиків, пов'язаних з виробництвом і торгівлею. Тому страхові компанії стали надавати різноманітні страхові

послуги, що вимагали відповідного фінансового контролю для управління ризиками та виплатами страхових відшкодувань.

У цей період фінансовий контроль став важливою складовою економічної системи і визначав ефективність та стабільність багатьох підприємств і країн, які переживали перехід до індустріальної економіки.

У 20-ому столітті фінансовий контроль став значущою частиною економічних систем у більшості країн світу. Цей період відзначався великими змінами у світовій економіці, політиці і технологіях, які спричинили потребу в більш складних і ефективних методах фінансового управління та контролю. Ось деякі ключові аспекти фінансового контролю у 20-ому столітті:

Після Першої та Другої світових війн зросла потреба в міжнародних стандартах фінансового обліку і звітності. У 1944 році була створена Міжнародна валютно-фінансова конференція в Бреттон-Вудсі, на якій було засновано Міжнародний валютний фонд (МВФ) і Міжнародний банк реконструкції та розвитку (Світовий банк). Ці організації сприяли встановленню стандартів обміну валют та фінансовій допомозі країнам, що потребують розвитку. Регулювання фінансових ринків: у більшості країн виникла потреба в удосконаленні системи регулювання та нагляду за фінансовими ринками. Утворення центральних банків, які відповідають за грошову політику та стабільність валюти, стало нормою. Ринки цінних паперів стали об'єктом вивчення та регулювання з метою запобігання фінансовим кризам.

Зростання складності бізнес-операцій призвело до важливості фінансового аналізу та обліку. Компанії стали використовувати різні методи фінансового аналізу, такі як аналіз балансу, звіт про прибутки і звіт про грошові потоки, для вивчення їхньої фінансової стабільності та прийняття стратегічних рішень.

Зростання населення та подовження тривалості життя призвели до необхідності створення страхових та пенсійних систем. Уряди та приватні компанії розвивали страхові продукти для захисту від ризиків та забезпечення пенсійної безпеки громадян.

Упровадження комп'ютерів та інших технологій автоматизації значно полегшило облік, аналіз та звітність в фінансовій сфері. Електронні системи оплати, онлайн-банкінг та розробка програмного забезпечення для фінансового управління стали невід'ємною частиною фінансового контролю.

Розширення міжнародних фінансових відносин призвело до поширення фінансової злочинності та відмивання грошей. Уряди розвивали законодавство і системи нагляду для запобігання цього виду злочинності та забезпечення фінансової безпеки.

У 20-ому столітті фінансовий контроль став необхідною складовою для забезпечення стабільності та розвитку економік, забезпечуючи ефективне управління фінансовими ресурсами та мінімізацію ризиків для компаній та країн.

Сучасні тенденції у фінансовому контролі відображають впровадження новітніх технологій, зміни у законодавстві, підвищення вимог до прозорості та відповідальності, а також розвиток методів аналізу та передбачення для оптимізації управлінських рішень. Ось деякі ключові тенденції в сучасному фінансовому контролі:

1. Діджиталізація та Автоматизація:

Штучний інтелект та машинне навчання: Використання алгоритмів штучного інтелекту для прогнозування фінансових тенденцій та виявлення аномалій.

Роботизація процесів: Використання роботів для автоматизації рутинних фінансових завдань, що дозволяє відділам фінансів зосередитися на більш стратегічних аспектах.

2. Зростання Прозорості та Відповідальності:

Цифрові звіти та аналіз: Використання програмних засобів для генерації детальних цифрових звітів та аналізу фінансової звітності в реальному часі.

Етичний фінансовий контроль: Зростаюча увага до етичних аспектів управління фінансами, включаючи відповідальне інвестування та сталість.

3. Розширення Обсягу та Глибини Аналізу:

Предиктивний аналіз: Використання даних для прогнозування майбутніх фінансових тенденцій та ризиків.

Біг дата: Аналіз великих обсягів даних для виявлення шаблонів та трендів у фінансовій діяльності.

4. Кібербезпека та Захист Даних:

Кібербезпека: Постійний розвиток заходів забезпечення кібербезпеки для захисту фінансових даних від кібератак та загроз.

Захист персональних даних: Строгі вимоги до обробки та зберігання персональних фінансових даних відповідно до законодавства про захист даних.

5. Фінансовий Аналіз для Підтримки Рішень:

Стратегічний фінансовий аналіз: Використання фінансового аналізу для розробки стратегій та оптимізації бізнес-процесів.

Сценарний аналіз: Вивчення різних сценаріїв для прийняття оптимальних управлінських рішень.

6. Відновлення та Кризисний Фінансовий Контроль:

Фінансове відновлення: Розвиток стратегій відновлення фінансового здоров'я після кризи чи фінансової нестабільності.

Стрес-тестування: Використання моделей стрес-тестування для оцінки стійкості бізнесу до економічних стрес-ситуацій.

Ці тенденції відображають сучасні вимоги до ефективного та високоякісного фінансового управління. Організації, які успішно інтегрують ці інноваційні підходи до своєї фінансової стратегії, можуть забезпечити стійкий та конкурентоздатний розвиток у сучасному швидкозмінному світі.

Перелік використаних джерел:

1. Бреттон-Вудська фінансова конференція (1944). URL: <https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/%D0%91%D1%80%D0%B5%D1%82%D1%82%D0%BE%D0%BD-%D0%92%D1%83%D0%B4%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F.html>
2. Цифровізація банківської сфери: виклики та переваги. URL: <https://denzadnem.com.ua/aktualno/150685>
3. Гончарук С.М., Долбнева Д.В., Приймак С.В., Романів Є.М. Фінансовий контроль: теорія, термінологія, практика : [навчальний посібник]. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2019. 298 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/FINANSOVYY-KONTROL-navchalnyy-posibnyk.pdf>